

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta (HE 21/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 24/2023 vp Anne Kalmari kesk ym. Lakialoite laiksi metsästyslain muuttamisesta
- Lakialoite LA 19/2024 vp Jenni Pitko vihr ym. Lakialoite laiksi metsästyslain 41 a §:n muuttamisesta

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Teemu Nikula, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Maria Westerman, ympäristöministeriö
- oikeusneuvos Jaakko Autio, korkein hallinto-oikeus
- poliisitarkastaja Kai Vepsäläinen, Poliisihallitus
- ohjelmajohtaja Katja Holmala, Luonnonvarakeskus
- erätalousjohtaja Vesa Ruusila, Metsähallitus
- julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus
- luonnon- ja riistanhoitopäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
- kenttäjohtaja Timo Leskinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasiamies Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- poroisäntä Juha Kujala, Oivangin paliskunta

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- Rajavartiolaitos
- Paliskuntain yhdistys

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

- SEY Suomen eläinsuojelu ry
- Suomen Kennelliitto ry
- Suomen Lammasyhdistys ry
- Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry
- WWF Suomi
- poroisäntä Seppo Hirvonen, Posion Livon paliskunta
- poroisäntä Mika Käsmä, Taivalkosken paliskunta

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- saamelaiskäräjät
- Perinnemaisemayhdistys ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan suurpetopoliittikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävyyn. Hallitusohjelmassa todetaan, että suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä ja että jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 12.3.2024 asiantuntijatyöryhmän suden ja muiden suurpetojen poikkeuslupakäytäntöjen kehittämiseksi (jäljempänä *suurpetotyöryhmä*) ja ohjausryhmän ohjaamaan työryhmän työtä. Suurpetotyöryhmän toimikausi oli 1.4.2024–15.10.2024. Toimikautta jatkettiin 11.10.2024 ministeriön päätöksellä 30.11.2024 asti. Suurpetotyöryhmän loppuraportti julkaistiin 28.11.2024.

Esityksen tavoitteena on toimeenpanna suurpetotyöryhmän loppuraportissa ehdotettuja toimia sekä muita toimia ja siten luoda edellytyksiä niin sanotun suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 29.5.2025.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 24/2023 vp esitetään metsästyslakiin (615/1993) uutta 41 f §:ä. Uudessa 41 f §:ssä säädettäisiin nimenomaisesti mainittujen riistaeläinlajien suden, karhun, ahman ja ilveksen säilytettävän suurpetokannan alaraja. Lisäksi lakialoitteessa esitetään, että eduskunta määrittäisi Ruotsin tavoin minimimäärät suurpetojen osalta eli näiden lukujen ylittävät yksilöt ovat metsästettävissä kannanhoidollisesti.

Lakialoitteessa LA 19/2024 vp esitetään metsästyslain 41 a §:n 3 momentin päivittämistä siten, että suurpetojen pyyntilupia ei voitaisi määräaikana myöntää alueille, joilla on tapahtunut kyseisiin suurpetoihin kohdistunutta salametsästystä. Muutoksella halutaan lisätä metsästyseurojen ja

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

riistanhoitoyhdistysten mahdollisuuksia puuttua laittomaan metsästykseseen ja siten ehkäistä ennalta metsästysrikoksia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävyyn. Hallitusohjelmassa todetaan, että suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä ja että jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti.

Esitys koskee edellytyksiä, joiden täytyessä Suomen riistakeskus voi myöntää luvan poiketa rauhoituksesta, kiellosta tai rajoituksesta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan lupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon myös riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat hoitosuunnitelmat, joiden toimenpiteillä otetaan huomioon luontodirektiivin 2 artikla.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan asetuksenantovaltuutta, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kannanhoidollista metsästystä koskevan poikkeuslupan päämäärästä ja alueesta, jota päämäärä koskee, sekä poikkeuksen kohteena olevan lajin suotuisan suojelutason viitearvosta. Tarkoituksena on, että asetuksella voidaan määrittellä lajin suotuisan suojelutason viitearvo, jonka avulla voidaan arvioida poikkeamisen vaikutus suotuisan suojelutason säilyttämiseen tai saavuttamiseen.

Ehdotus perustuu ministeriön asettaman monijäsenen toimielimen työhön, joka koski suden ja muiden suurpetojen poikkeuslupakäytäntöjen kehittämistä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja taroituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksen lähtökohdat

Suurpetojen suojeluun sovelletaan Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta tehtyä yleissopimusta, jäljempänä Bernin sopimus. Karhu ja susi ovat Bernin sopimuksen liitteessä II, joten ne ovat Euroopassa täysin rauhoitettuja eläinlajeja. Suomi on kuitenkin tehnyt varauman Bernin sopimuksen liitteen II soveltamisesta karhun ja suden osalta. Lisäksi susi on vuoden 2024 joulukuussa tehdyllä Bernin sopimuksen pysyvän komitean päätöksellä siirretty liitteeseen III. Ilves on Bernin sopimuksen liitteessä III tarkoitettu suojeltava eläinlaji. Valiokunta on Bernin sopimuksen liitteiden muuttamista koskevaa ennakkovaikeuttamista käsitellessään todennut, että suden ohella tulee arvioida myös muiden suurpetokantojen, kuten karhukannan, suojelutarvetta (MmVL 10/2024 vp — E 17/2024 vp ja E 18/2024 vp).

Bernin sopimuksen sopimuspuolet voivat noudattaa tiukempia toimia luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelemiseksi. Suomen osalta sopimuksen täytäntöönpano on tapahtunut EU:n luonto- ja lintudirektiiveillä. Bernin sopimuksen liite II vastaa luonto-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

direktiivin liitettä IV ja liite III liitettä V. Luontodirektiivin liitteen IV mukaisen tiukan suojelun piiriin kuuluvia riistaeläinlajeja ovat Suomessa karhu, ilves ja saukko sekä susi poronhoitoalueen ulkopuolella. Ahma ei ole liitteiden IV ja V alainen laji. Ahma on mainittu vain luontodirektiivin liitteessä II, joka edellyttää ahman elinympäristöjä suojeltavaksi osana Natura 2000 -verkostoa. Kansallisesti nämä lajit on säädetty metsästyslain 37 §:n 3 momentin mukaan rauhoitetuiksi. Suden osalta on vireillä komission ehdotus luontodirektiivin muuttamisesta siten, että susi siirretään luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V. Muutoksen myötä susi poistuu lajina tiukan suojelun piiristä. Valiokunta on käsitellyt asiaa tuoreessa lausunnossaan (MmVL 9/2025 vp — E 27/2025 vp).

Tausta

Hallituksen esityksen mukaan ennen vuoden 2024 metsästyskautta karhujen yksilömäärän arvioitiin olleen 2 100—2 250 yksilöä. Kaikki suurpetopopulaatiot ovat vahvistuneet Suomen EU-jäsenyyden aikana. Vuonna 1995 karhujen ja ilvesten määrä kummankin lajin kohdalla oli noin 800 yksilöä. Vuoden 2023 Luken kanta-arvion mukaan ennen metsästyskautta 2023/2024 Suomessa arvioitiin olleen 2 390—2 575 yli vuoden ikäistä ilvestä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että karhu- ja ilveskantojen vahvistuminen on jatkunut aikana, jolloin lajeihin on kohdistunut kannanhoidollista metsästystä.

Myös suden osalta on laajalti tunnistettu tarve kannanhoidolliselle metsästykselle, mutta metsästystä ei ole voitu käynnistää poikkeuslupapäätöksistä tehtyjen valitusten sekä EU:n ja kansallisten tuomioistuinten luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja metsästyslain 41 a §:n sisältämän poikkeussäännöksen suppean tulkinnan takia. Kun suden siirto luontodirektiivin liitteeseen V toteutuu ja metsästyslain 37 §:n 3 momenttia muutetaan, suden ympärivuotinen rauhoitus poistuu. Alemman asteisen sääntelyn muuttamisen jälkeen suden metsästystä varten voidaan myöntää pyyntilupia muulloin kuin rauhoitusaikana. Pyyntiluvassa ei kysymys ole metsästyslain 41 §:ssä tarkoitetusta poikkeusluvasta, jonka edellytyksistä säädetään metsästyslain 41 ja 41 a §:ssä.

Suden osalta rauhoitusajan ulkopuolella ei enää ole tarvetta erityisen merkittävien vahinkojen arviointiin, muun tyydyttävän ratkaisun selvittämiseen tai kannanhoidollisessa metsästyksessä päämäärän selvittämiseen. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että komission ehdotus hyväksytään ehdotetussa muodossa mahdollisimman pian ja sen toimeenpanoon tarvittavat lainmuutokset valmistellaan viipymättä (MmVL 9/2025 vp). Ottaen huomioon asian nopea eteneminen EU:n toimielimissä valiokunta täsmentää kantaansa siten, että suden rauhoituksen poistamiseen liittyvät säännösehdotukset tuodaan eduskunnan käsittelyyn kuluvan vuoden syysistuntokauden alussa. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Myös karhun ja ilveksen kannanhoidollinen metsästys on viime vuosina estynyt säännönmukaisen valitusten ja poikkeuslupapäätösten täytäntöönpanon estymisen takia. Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä on EU-tuomioistuimen ratkaisujen pohjalta edellytetty, että luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettujen poikkeuksien mukaiselle metsästykselle on voitava poikkeuslupapäätöksessä osoittaa hyväksyttävä päämäärä. Taustalla on lisäksi edellä mainitun poikkeussäännöksen suppea tulkinta. Oikeuskäytännössä on tähän saakka käytännössä hylätty poikkeuslupapäätöksiin sisältyvät kannanhoidollisen metsästyksen päämäärät.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

Valiokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan kattavasti käsitellyt suurpetokantojen runsastumisen ja kannanhoidollisen metsästyksen estymisen vaikutuksia (MmVL 10/2024 vp ja MmVL 9/2025 vp). Hallituksen esityksessä todetaan, että nykyisellä kasvuvauhdilla Suomen karhukanta tulee todennäköisesti kaksinkertaistumaan 7–8 vuoden aikana, jollei kannanhoidollista metsästystä voida enää jatkaa. Suomen karhukanta on tietyillä alueilla niin suurella tasolla, ettei pelkää vahinkoa tai turvallisuusuhkaa aiheuttavien yksilöiden poistamisella voida hallita kasvavan kannan aiheuttamia sosiaalisia, taloudellisia tai ekologisia ongelmia. Hallituksen esityksen mukaan ei ole myöskään poissuljettua, etteikö ilveskannan kasvu johtaisi vastaavaan kehitykseen. Jo nyt tiedetään ilveskannan kasvulla olevan vaikutuksia muihin riistalajeihin, ja myös kotieläinvahinkoja on syntynyt. Kaiken kaikkiaan tarvitaan suurpetokantojen rajoittamista ja erityisesti suurpetojen ihmisarkuuden palauttamista. Näitä tavoitteita ei voida edistää 41 a §:n 1 momentissa mainituilla vahinkoperusteilla myönnettyillä poikkeusluvilla.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa edellä esitetyt näkökohdat ovat saaneet vahvistusta. Huoli suurpetokantojen kasvun ja ihmisarkuuden vähenemisen aiheuttamista vahingoista sekä uhasta ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle toistuu niin elinkeinonharjoittajia, metsästäjiä kuin viranomaisia edustavien tahojen lausunnoissa. Kysymys ei ole yksinomaan välittömistä omaisuusvahingoista, vaan myös ylimääräisistä kustannuksista, jotka aiheutuvat valtiolle, kunnille, yrityksille ja maaseudun asukkaille suurpetojen aiheuttaman vaaran torjumiseksi tehdyistä varotoimenpiteistä, ja saamatta jääneestä tulosta.

Ensinnäkin valiokunta nostaa esille ilmeisen ongelman, jonka suurpedot aiheuttavat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta. Poliisin tehtävänä on ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tässä tehtävässä poliisilla on toimivalta viimesijaisena keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka vakavasti vaarantaa liikennettä. Lopettamista edeltävinä toimenpiteinä poliisi voi antaa suurpetoihin liittyviä karkotus- ja lopetusmääräyksiä. Paikalliset riistahoitoyhdistykset hoitavat suurriistavirka-apua (SRVA) koskevien sopimusten perusteella tehtäviä, jotka muutoin kuuluisivat poliisin tehtäväksi. SRVA:n puitteissa riistanhoitoyhdistykset ylläpitävät kykyään huolehtia suurpetojen jäljestämisestä, lopettamisesta tai karkottamisesta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, ettei poliisilla ole riittävää resurssia suurpetotehtävien itsenäiseen hoitamiseen. Näin ollen riistanhoitoyhdistysten SRVA-toiminta on paitsi poliisin, myös koko yhteiskunnan näkökulmasta korvaamatonta. SRVA-toiminnassa on mukana noin 30 000 metsästäjää. Ei ole mitenkään mahdollista, että poliisi ryhtyy hoitamaan tehtäviä omien resurssiensa puitteissa. Kannanhoidollisen metsästyksen estyminen on aiheuttanut sen, että useat riistanhoitoyhdistykset ovat irtisanoneet suurriistavirka-aputoimintaa koskevia sopimuksia. Valiokunta yhtyy näkemykseen, jonka mukaan tilanne on kestävätkin kaikkien osapuolten kannalta. Kannanhoidollisen metsästyksen estyminen, kannan hallitsematon kasvu ja petojen ihmisarkuuden katoaminen uhkaa suurpetojen esiintymisalueilla sisäistä turvallisuutta.

Valiokunnan käsityksen mukaan kannanhoidollisen metsästyksen estyminen aiheuttaa välitöntä ja välillistä haittaa kotieläintaloudelle sekä erityisesti lammastaloudelle ja porotaloudelle. Kuten valiokunta on lausunnossaan (MmVL 9/2025 vp) todennut, sudet tappavat vuosittain satoja lampaita. Samalla se on huomauttanut, ettei maatalousyrittäjien menetyksissä ole kysymys pelkääntään taloudellisista vahingoista, vaan kasvaneisiin henkisiin paineisiin ja pitkäjänteisen jalostus-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

työn tulosten menettämiseen liittyvistä vaikeuksista ja aineettomista vahingoista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen estyminen on johtanut petovahinkojen kasvuun myös poronhoitoalueella, sillä erityisesti eteläiseen poronhoitoalueeseen kohdistuu entistä voimakkaampi petopaine.

Suurpedot tappavat noin 30 000 poroa vuodessa. Näistä vahingoista noin viidennes voidaan todentaa. Euromääräiset vahingot porotaloudelle ovat olleet ennätyksellisen korkeita, vaikka poronhoitoalueella poikkeuslupiin perustuva metsästys on ollut koko ajan mahdollista. Pelkästään susille haettiin vahinkoperusteisia poikkeuslupia yli 50 kertaa metsästysvuoden 2023—2024 aikana. Lisäksi jatkuva paimennus ja paikantimien käyttö lisäävät merkittävästi elinkeinon kustannuksia.

Suurpetokantojen kasvun ohella syynä ongelmien yleistymiseen on se, että suurpetojen ihmisarkuus on vähentynyt merkittävästi. Samalla vahinkojen määrä on kasvanut, vaikka vahinkojen ennalta ehkäisyyn on panostettu. Ihmisarkuuden väheneminen näkyy muun muassa siinä, että suurpetojen pihakäyntien määrä on valiokunnan saaman tiedon mukaan kasvanut merkittävästi. Valiokunta on aikaisemmassa suurpetoja koskevassa lausunnossaan (MmVL 10/2024 vp) nostanut esiin vahingot metsästyskoirille ja koirametsästysharrastuksen estymisen susivahingon vaaran vuoksi. Valiokunta on todennut metsästyskoirien harjoittamisen ja metsästyksen estymisen vaikuttavan myös metsästäjien mahdollisuuksiin tarjota suurriistavirka-apua, vaikeuttavan esimerkiksi hirvikannan hallintaa sekä johtavan muun muassa liikennevahinkojen ja metsille aiheutuviin hirvieläintuhojen kasvuun.

Edellä sanottuun viitaten valiokunta pitää tärkeänä, että esityksessä ehdotetut muutokset saadaan voimaan siten, että niitä voidaan soveltaa jo tulevilla metsästyskaudella erityisesti karhun osalta. Karhun osalta kannanhoidollisten poikkeuslupien myöntäminen on syytä saada käyntiin mahdollisimman nopeasti. Käytännössä poikkeusluvista tehdyt valitukset ja näihin liittyvä täytäntönpainokielto voivat estää ehdotetun lain tavoitteiden toteutumisen. Valiokunta on edelleen erittäin huolestunut siitä, mitä yhteiskunnallisia vaikutuksia tuo tullessaan, jos karhun kannanhoidollinen metsästys estyy vuodesta toiseen. Esimerkiksi Romaniassa kannan hallitsematon kasvu on johtanut ihmishengen menetyksiin. Erityisesti edellä kerrotuista syistä valiokunta on käsitellyt esitystä kiireellisenä. Sen saaman selvityksen mukaan ehdotetun lain voimaantulo viimeistään toukokuun 2025 lopussa on edellytyksenä karhun kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiselle jo tänä vuonna.

Muutosehdotusten arviointi

Esitys koskee edellytyksiä, joiden täytyessä Suomen riistakeskus voi myöntää luvan poiketa rauhoituksesta, kiellosta tai rajoituksesta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan lupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon myös riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat hoitosuunnitelmat, joiden toimenpiteillä otetaan huomioon luontodirektiivin 2 artikla. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on ehdotettu, että suurpetojen hoitosuunnitelmien merkittävä metsästykselle ja erityisesti kannanhoidolliselle metsästykselle selkiytetään.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamisen kannalta olennaista on määritellä pätevästi kannanhoidolliselle metsästykselle hyväksyttävä pää-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

määrä. Tämä ei edellytä hoitosuunnitelmia koskevia muutoksia. Poikkeuslupapäätöksen pysyvyyden kannalta on olennaista, että päätökseen sisältyvä ratkaisu perusteluineen kestää luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan poikkeussäännöksen ja sitä koskevan oikeuskäytännön mukaisen tarkastelun myös valitusvaiheessa. Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että suurpetojen kannanhoidosuunnitelmat päivitetään ja tässä yhteydessä muodostetaan tutkituun tietoon perustuva käsitys kunkin suurpetolajin suotuisan suojelutason viitearvosta, jota koskevassa päätöksenteossa ja kannanhoidollisen metsästyksen päämääristä säädettyä otetaan huomioon myös taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys.

Esityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kannanhoidollista metsästystä koskevan poikkeuslupan päämääristä ja alueesta, jota päämäärä koskee, sekä poikkeuksen kohteena olevan lajin suotuisan suojelutason viitearvosta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan komission luontodirektiiviä koskevan tulkintaohjeen mukaan on kaksi mahdollista tapaa määrittellä suotuisan suojelutason viitearvo. Nämä ovat vertailuun perustuva tapa ja mallinnukseen perustuva tapa. Silloin kun jäsenvaltio päätyy käyttämään malliperusteista viitearvoa, sen määrittelyn tieteellisen pohjan muodostaa tieteellisesti määritetty pienin elinvoimainen populaatio, joka on pienin populaatiokoko, jolla lajin populaation voidaan olettaa tietyllä todennäköisyydellä säilyvän tietyn ajanjakson, kun otetaan huomioon esimerkiksi demografisiin ja geneettisiin tekijöihin liittyvä satunnaisuus.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pienimmän populaatiokoon määrittelyssä käytetään yleensä niin sanottua populaation elinvoimaisuusanalyysiä. Elinvoimaisuusanalyysiä varten on kehitetty valmiita ohjelmistoja, kuten Vortex, joka mahdollistaa laajemman populaatiokohtaisen biologisen tiedon soveltamisen. Valiokunta pitää saamaansa selvitystä asianmukaisena. Se korostaa, että myös julkisilla tutkimuslaitoksilla on vastuu siitä, että niiden tuottama tieto on relevanttia ja että tieto palvelee yhteiskunnallista päätöksentekoa.

Maastossa, maatiloilla ja kotipihoilla esimerkiksi susikannan tilanne näyttäytyy erilaisena kuin se kuva, joka muodostuu havainnoista, maastosta kerätyistä näytteistä, tilastoista, oletuksista ja laskemista koostuvista kanta-arvioista. Juuri metsästäjät tekevät vapaaehtoistyönä näytteiden keräystä. Heidän panoksellaan kanta-arvion tuottaminen on mahdollista. Kannanhoidollisen metsästyksen estyminen voi vaikuttaa halukkuuteen avustaa kanta-arvion laadinnassa. Julkisista varoista ei ole löydettävissä resursseja vastaavan tutkimusaineiston keräämiseen. Kaiken kaikkiaan on äärimmäisen tärkeää, että kanta-arvion tuottamisessa käytettävä prosessi on uskottava.

Kanta-arvion laadintaan kohdistuu selvästi vaateita ja odotuksia siitä, että kanta-arvion lopputulos tukee kannanhoidollisen metsästyksen aloittamista. Esimerkiksi kahden osapopulaation oletus susikannan tilan ja suotuisan suojelutason määrittelyssä ei tue sitä odotusta, joka susien vaikutuspiirissä elävillä kansalaisilla on hyväksyttävästä susikannan tilasta ja mahdollisuudesta kannan säätelyyn. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU:ssa suotuisan suojelutason viitearvo määritellään populaatiotasolla pääsääntöisesti luonnonmaantieteelliselle vyöhykkeelle, joita Suomessa ovat boreaalinen vyöhyke ja alpiininen (Ylä-Lappi) vyöhyke. Valiokunta korostaa, että kannanhoidollisen metsästyksen aloittamisen edellytyksiä, mukaan lukien hyväksyttävä päämäärä, ja suurpetolajin suotuisaa suojelutasoa on tarkasteltava kokonaisuutena, jossa populaation koko on yksi huomioon otettava tekijä.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

Tutkijoilla ja päätöksentekijöillä on yhtä lailla haasteena viestiä selkeästi, mikä merkitys jollakin suotuisan suojelutason määrittelyyn vaikuttavalla seikalla on kannanhoidollisen metsästyksen sallimisen suhteen. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on selkeästi todettu suotuisan suojelutason viitearvoa ja kannanhoidollisen metsästyksen sallimista koskevan päätöksenteon kuuluvan yhteiskunnan päättäjille. Tähän saakka suurpetojen suotuisan suojelutason viitearvojen määrittelyssä ei ole löytynyt konsensusta. Vaikka suotuisan suojelutason määrittelyssä käytettävistä tekijöistä päästäisiin yhteisymmärrykseen, sen vaikutuksesta kannanhoidolliseen metsästyksen ei välttämättä ole konsensusta yhteiskunnassa. Valiokunta katsoo, että toimivaltasuhteita koskevan tilanteen selkiyttämiseksi viitearvon määrittelystä on perusteltua säätää ministeriön asetuksella. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että maa- ja metsätalousministeriö ryhtyy toimiin metsästyslain säännösten selkiyttämiseksi ja tulkintaepäselvyyksien poistamiseksi. Tässä yhteydessä on syytä käydä läpi käsillä olevan esityksen yhteydessä ilmi tulleet selkiyttämistä palvelevat huomiot. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*) Valiokunta pitää välttämättömänä, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa edelleen metsästyslainsäädännön toimivuutta ja tekee työtä sen varmistamiseksi, että suurpetojen kannanhoidolliselle metsästykselle luodaan vakiintuneet ja kestävä puitteet koko Suomen alueella. (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*)

Lakialoitteet

Valiokunta ehdottaa asiantuntijakuulemisessa saamansa selvityksen perusteella lakialoitteiden LA 24/2023 vp ja LA 19/2024 vp hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 21/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 24/2023 vp ja LA 19/2024 vp sisältyvät lakiehdotukset.

*Eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. (**Valiokunnan lausumaehdotukset**)*

Valiokunnan lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että EU:n luontodirektiivin muuttamisesta aiheutuvat suden rauhoituksen poistamiseen liittyvät säännösehdotukset tuodaan eduskunnan käsittelyyn heti vuoden 2025 syysistuntokauden alussa.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö valmistelee viipymättä tarvittavat metsästyslain teknistä laatua ja selkeyttä palvelevat muutokset.*

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp

3. *Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa metsästyslainsäädännön toimivuutta ja jatkaa työtä sen eteen, että kannanhoidolliselle metsästykselle luodaan vaikiintuneet puitteet.*

Helsingissä 9.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
varajäsen Oskari Valtola kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Yleisperustelut

Suurpedot kuuluvat metsään, eivät ihmisten pihapiiriin. Tällä hetkellä kohtaamisia suurpetojen kanssa tapahtuu liian usein. Siksi niiden luontainen ihmisarkuus on palautettava. Turvallisuutta maaseudulla tulee parantaa. Elinkeinon harjoittaminen ja kotieläinten laiduntaminen tulee mahdollistaa poistamalla petoja siellä, missä ne ovat ongelma. Poronhoitoa on pystyttävä harjoittamaan järkevällä tavalla ilman suurta porokuolleisuutta ja lisäkustannuksia esimerkiksi GPS-paikantimista. Ikiaikainen suomalainen metsästyskulttuuri, jossa koirat työskentelevät itsenäisesti etäällä ohjaajasta, on turvattava.

Kannanhoidollisella metsästyksellä suurpetojen hyväksyttävyyttä voidaan parantaa. Ihmisten turvallisuuden tunne vahvistuu suurpetokohtaamisten vähentyessä. Omaisuudensuoja turvataan, kun petovahingot vähenevät. Maailmassa on 2 500 metsäpeuraa ja 300 000 sutta. Voimme myös suojella harvinaista metsäpeuraa kannanhoidollisella metsästyksellä.

Keskusta edellyttää, että kannanhoidollinen metsästys on saatava Suomessa kaikkien suurpetojen osalta käyntiin. Hallituksen esittämät metsästyslain muutokset eivät valitettavasti sen toteutumiseen riitä. Keskusta on pettynyt, ettei metsästyslakia ole haluttu valmistella huolellisesti ja säädöksiin tehdä kerralla kaikkia tarvittavia muutoksia, jotta kolmen suurpedon (karhu, susi, ilves) kannanhoidollinen metsästys mahdollistuu.

Hämmennystä herättää erityisesti se, ettei lakiehdotus sisällä suojelutason viitearvoa, jolloin metsästyksen voisi aloittaa. Asiantuntijalausunnat ovat selvästi osoittaneet, että suojelutason viitearvon määrittäminen lain tasoisesti on keskeinen edellytys, jotta kannanhoidollista metsästystä voidaan harjoittaa. Vaikuttaa siltä, että nyt on kuunneltu luontojärjestöjä ja pelätty valittajia ja roskeisiin on heitetty Suomen ylimmän päätöksentekuelimen eduskunnan jo viime kaudella hyväksymät vaatimukset kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamisesta.

Petteri Orpon hallitusohjelman linjaukset suden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi on unohdettu, vaikka selkänöjä myös meiltä keskustalta oppositiossa viitearvon määrittämiselle olisi täydellinen. Mielestämme valiokunnan tai sen puheenjohtaja Jenna Simulan ei pidä empiä vaan pitää hallitusohjelman lupaukset. Kannanhoidollinen metsästys tulee mahdollistaa viitearvojen ylittyessä kaikkien suurpetojen osalta.

Hallituspuolueista esitetty karhuluvituksen kiire ei ole hyväksyttävä syy jättää toteuttamatta lainsäädäntömuutoksia, joilla mahdollistetaan kannanhoidollinen metsästys myös suden ja ilveksen osalta. Asiantuntijakuulemisten perusteella on äärimmäisen epävarmaa, mahdollistavatko nyt esitetyt muutokset edes karhun metsästyksen aloittamisen. Jos lainsäädäntö osoittautuu edelleen riittämättömäksi, on todennäköistä, ettei suurpetojen kannanhoidollinen metsästys mahdollistu miltään osin tämän hallituskauden aikana.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 1

Keskusta pitää merkittävänä epäonnistumisena sitä, jos edes karhun metsästys ei ala koko Suomen karhutihentymäalueilla näillä päätöksillä ensi syksynä. Lisäksi vaarana on, ettemme saa suden kannanhoidollista metsästystä alkamaan koko hallituskaudella. Näin siitä huolimatta, että susi on siirretty Euroopan parlamentin päätöksellä luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V. EU ei määritä sitä, ettemmekö voisi sutta metsästä. Sen sijaan se kannustaa käyttämään niitä keinoja, joilla sudet voisivat saavuttaa ympäröivän yhteiskunnan hyväksyttävyyden.

Ihmisten sietokyky suurpetojen elinalueella on ylittynyt, koska riittäviä keinoja ilman kannanhoidollista metsästystä ei suurpetokannan säätelyksi ole. Vakava huolenaihe on, että metsästäjät eivät jaksakaan tehdä enää vapaaehtoistyötä suurriistan virka-apuna. Näin viranomaisten apuna ei ole enää kokeneita metsästäjiä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Toimenpiteillä huomioon otettavat asiat

Hallituksen esityksessä poikkeuslupapäätösten periaatteellinen lähtökohta on kytketty vain poikkeuslupaharkintaan ja kannanhoitosuunnitelmiin, vaikka luontodirektiivissä ja Bernin sopimuksessa sovellettavuus on laajempaa. Luontodirektiivin mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä tulee ottaa huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja kansalliset erityispiirteet. Bernin sopimuksen 2 artikla edellyttää puolestaan muun muassa, että sopimuspuolten tulee ottaa huomioon taloudelliset ja virkistyselliset vaatimukset sekä paikallisesti uhanalaisten alalajien, muunnosten tai muotojen tarpeet.

Huomionarvoista on, että Korkein hallinto-oikeus (KHO) ei pitänyt lausunnossaan perusteltuna eikä edes hyvän kansallisen lainvalmistelutavan mukaisena luontodirektiivin 2 artiklan 3 kohdassa mainittujen seikkojen lisäämistä metsästyslain 41 §:n 1 momenttiin. Esitetyn mukaan poikkeuslupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat hoitosuunnitelmat, joiden laadinnassa puolestaan on huomioitu luontodirektiivin velvoitteet.

Periaatteellisen lähtökohdan määrittämisen osalta kyse ei ole vain teknisestä asiasta eli siitä, miten viitataan direktiiviin. Periaatteellisesta lähtökohdasta tarvitaan metsästyslakiin erillinen pykälä, jota ei ole hallituksen esittämällä tavalla kytketty vain poikkeuslupaharkintaan ja kannanhoitosuunnitelmiin. Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja kansalliset erityispiirteet tulee huomioida metsästyslain soveltamisessa. Asia on olennainen myös kannanhoidollisen metsästyksen hyväksyttävän päämäärän määrittämisen osalta.

Kyse on siitä, mihin asioihin periaatteellinen lähtökohta vaikuttaa. Hallituksen esityksessä asia on kytketty poikkeuslupaharkintaan ja kannanhoitosuunnitelmiin. Periaatteellisen lähtökohdan tulee ohjata myös hyväksyttävän päämäärän asettamista. Hyväksyttävä päämäärä on karhun ja ilveksen osalta aivan olennainen. Hyväksyttävän päämäärän asettamisessa tulisi huomioida niin sanottu periaatteellinen lähtökohta Bernin sopimuksen ja luontodirektiivin 2 artiklan nojalla. Asetuksessa tulee huomioida taloudelliset ja sosiaaliset seikat, koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen sekä ihmisarkuuden säilyttäminen koko Suomessa ja sen lisäksi alueelliset ja paikalliset erityispiirteet, kuten esimerkiksi metsäpeuran suojeleminen.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 1

Poikkeusluvut

Hallituksen esittämä malli, jossa kannanhoitosuunnitelmat määrittelevät kannanhoitoalueet, jotka vahvistettaisiin asetuksella, on ongelmallinen. Kannanhoitosuunnitelman ei pidä antaa määrittellä asetuksen sisältöä. Paljon perustellumpi ratkaisu olisi säätää asetuksella kannanhoitoalueista, jotka ohjaisivat kannanhoitosuunnitelmien laatimista ja niiden sisältöä. Kannanhoitosuunnitelman merkitys poikkeuslupien kannalta liittyy erityisesti tietopohjaan ja poikkeuslupien tarvitsemiin perusteluihin. Tämän tulee näkyä myös säännöksessä.

Metsästyslain 41 §:ssä mainitaan sanana alueet. Pykäläteksti ei kuitenkaan selkeästi tarkoita kannanhoitoalueita. Kun asetuksella on tarkoitus säätää kannanhoitoalueista, asetuksenantovaltuuden sanamuotoa on syytä selkeyttää.

Edellytykset eräiden riistaeläinlajien poikkeusluvalla

Metsästyslain 41a §:n 3 momentin mukaan ”Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi”. Momentissa mainittu yksilöintivaatimus ja rajoittamisen eivät täysin vastaa sitä, mitä säädöksen pohjana olevassa luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e-alakohdassa on säädetty.

Luontodirektiivissä tarkoitetaan yksilöiden sijasta tiettyjen lajien yksilöitä (certain specimens of the species) ja yleisen rajoittamisen sijaan yksilöiden lukumäärän rajoittamista (in limited numbers). On perusteltua, että metsästyslain sanamuodot korjataan luontodirektiivissä tarkoitettujen mukaisiksi. Luontodirektiivin mukainen sanamuoto antaa selkeämmät perusteet poikkeuslupien myöntämiselle momentissa mainittujen riistaeläinlajien osalta.

Suotuisan suojelutason viitearvo

Hallituksen esityksestä puuttuvat kokonaan suurepetojen suotuisan suojelutason viitearvon määrittelyn perusteet. Lisäksi kokonaan puuttuu suotuisan suojelutason viitearvon jakaminen kannanhoitoalueille. Hallituksen esityksen perusteluista ei myöskään käy selkeästi ilmi, mihin pyritään sillä, että suotuisan suojelutason eläinmäärälle säädetään vähimmäismäärä.

Useat asiantuntijat ovat todenneet, että kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamisen kannalta suotuisan suojelutason viitearvojen määrittely on ratkaisevan tärkeä. Hallitus katsoo, että viitearvolla ei ole merkitystä karhun ja ilveksen osalta. Viitearvon määrittäminen on tärkeää myös karhun ja ilveksen osalta johdonmukaisuuden vuoksi, mutta asia on olennaisin suden osalta, koska susi on tähän asti raportoitu epäsuotuisalle suojelutasolle. Suden kannanhoidollisen metsästyksen kannalta viitearvoilla on olennainen merkitys riippumatta siitä, kuuluko susi luontodirektiivissä liitteeseen IV vai V. Jos suotuisan suojelutason viitearvoja ei kyetä määrittelemään, ei kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiselle ole edellytyksiä suojelustatuksen muutoksesta huolimatta.

Hallitus ei ole ottanut esityksessään tältäkin osin riittäväällä tavalla huomioon edes KHO:n lausuntopalautetta. KHO kiinnitti huomiota siihen, että hallituksen esityksen perusteluista ei käy sel-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp Vastalause 1

keästi ilmi, mihin pyritään sillä, että suotuisan suojelutason eläinmäärälle säädetään vähimmäismäärä. Perustelut ovat muutostenkin jälkeen liian yleisellä tasolla. Lisäksi KHO piti ongelmallisena, että hyväksyttävästä päämäärästä ehdotetaan säädetävän yleisellä tasolla asetuksella. Päämäärien tarkkoja muotoiluja ei ole tiedossa. Päämäärän perustetta saattaa olla hankala todentaa jokaisessa yksittäisessä konkreettisessa poikkeusluvassa.

Suotuisan suojelutason määrittelyä ei tule jättää hallituksen esittämällä tavalla kannanhoitosuunnitelmien ja asetuksen varaan. Suotuisan suojelutason viitearvon perusteista tulee tehdä metsätyslakiin erillinen pykälä. Pykälässä on tarpeen säätää seuraavista asioista: 1) käsitteen määrittely, 2) viitearvon määrittelyyn velvoittaminen, 3) viitearvon määrittämisen reunaehdot, 4) viitearvon jakaminen kannanhoitoalueille ja jakamisen perusteet, 5) asetuksenantovaltuus, jonka mukaan lopullinen viitearvo ja kannanhoitoalueille jaetut määrät esitetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa.

Suden elinvoimaisen minimikannan määrittelystä

Elinvoimaisen minimikannan arvioinnissa on lähtökohtaisesti kysymys sukupuuttoriskin arvioinnista jollekin ajanjaksolle tulevaisuudessa. Keskeisiä lähtökohtia ovat sekä populaation säilymisen edellyttämä vähimmäisyksilömäärä että vähimmäisalue. Vaadittavaan vähimmäisyksilömäärään vaikuttavat keskeisesti syntyvyys ja kuolleisuus sekä tulomuutto ja poismuutto.

Oleellinen arviointiperusta on myös kannan geneettinen rakenne, sillä perintöaineuksen monimuotoisuuden väheneminen heikentää yksilöiden elinvoimaisuutta ja jälkeläistuottoa. Suden eläintarhakannoissa sukusiitoksen on todettu lyhentävän yksilöiden elinikää ja naaraiden lisääntymistulosta. Myös luonnonvaraisella sudella lähisukulaisten pariutuminen lisää pentujen kuolleisuutta.

Suomen susikanta on ollut aikaisemmin geneettisesti monimuotoinen, mutta diversiteetti on viime aikoina jonkin verran laskenut. Monimuotoisuutta kuvaavan havaitun heterotsygotian määrä 1995–1997 syntyneillä susilla ($n = 43$) ollut 0,74, kun taas vuosina 2007–2009 ($N = 33$) syntyneillä se on 0,615. Havaitun heterotsygotian määrä on kuitenkin vielä suurempi kuin vastaava arvo Skandinavian sukusiittoiseksi tiedetyssä susikannassa (0,59) samoin kuin esimerkiksi Italian (0,44) ja Espanjan (0,50) eristyneissä vuoristopopulaatioissa.

On arvioitu, että lyhyellä tähtäimellä sukusiitoksen haitallisilta vaikutuksilta pienessä populaatiossa vältetään, jos tehollinen populaatiokoko on selkeästi yli 50 yksilöä, jolloin sukusiitoskerroimen kasvu jäisi sukupolvessa alle prosentin. Tämä 50 yksilön raja perustuu kansainvälisiin vertaisarvioituihin tutkimuksiin. Jos Suomen susikannan elinkykyisyyden pohjana pidetään edellä mainittua suositusta, että lisääntyvien yksilöiden määrä vastaa tehollista populaatiokokoa (mitä se ei täysin vastaa luonnonpopulaatioissa), niin tällä perusteella voidaan arvioida, että Suomessa tulisi olla ainakin 25 lisääntyvää paria, jotta susikannassa vältettäisiin sukusiitoksen haitallisilta vaikutuksilta.

Kannan elinvoimaisuuden arvioinnin ei pitäisi kuitenkaan perustua pelkästään geneettisen riskin arviointiin. Laumapohjaisen demografisen elinkykyanalyysin perusteella on arvioitu, että 25 lisääntyvällä parilla sukupuuton riski on pieni seuraavan sadan vuoden aikana useimmille tarkas-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp Vastalause 1

telluilla kannanhoitomenetelmillä. Pienin elinvoimainen susikanta ei kuitenkaan tarkoita, että susi olisi suotuisalla suojelun tasolla, kun Suomessa on vähintään 25 laumaa.

Suotuisan suojelun tasoon tulee vaikuttaa se, että eduskunta edellytti jo viime kaudella, että suotuisan suojelutason viitearvo ei voi perustua pelkkään geneetiikkaan, vaan kokonaiskestävyyden kannalta on otettava huomioon turvallisuus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen. Vastaavalla tavalla suden suotuisan suojelun tason viitearvo on määritelty useissa maissa poliittisesti, tieteellisesti määritelty pienin elinvoimainen kanta huomioiden. Näin pitää voida toimia myös Suomessa. Kansalliselle päätöksenteolle ei ole estettä. Esimerkiksi Ruotsissa suotuisan suojelun taso suden osalta on määritelty 300 yksilöön ja se ollaan nyt tiputtamassa 170 yksilöön.

Laissa tulee määrittää suotuisan suojelun viitearvon perusteet. Lisäksi suotuisan suojelutason määrittelyssä tulee ottaa huomioon rajan yli tulevien petojen määrän runsastuminen. Lieksan ja Ilomantsin rajavartioasemien toiminta-alueilla suurpetojen havaintomäärät ovat olleet runsaita koko rajatarkastelujakson ajan. Näillä alueilla kasvua on arvion mukaan tapahtunut erityisesti Ilomantsin alueella susien ja karhujen liikkumisessa. Tohmajärven rajavartioaseman toiminta-alueen havainnot ovat kasvaneet eniten tarkastelujakson aikana. Kasvua on havaittu erityisesti ahmojen ja karhujen liikkumisessa. Tällä hetkellä Pohjois-Karjalan rajavartioston toiminta-alueella suurpetojen liikkumisesta tehdään eniten havaintoa Tohmajärven suunnalta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna. (Vastalauseen muutosehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki metsästyslain 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 41 §:n 1 ja 5 momentti ja 41 a §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 41 §:n 1 ja 5 momentti laissa 206/2013 ja 41 a §:n 3 momentti laissa 159/2011, seuraavasti sekä
lisätään lakiin uusi 1 a ja 41 f § seuraavasti:

**Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 1**

1 a §(Uusi)

Toimenpiteillä huomioon otettavat asiat

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säädösten mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset, koiran avulla tapahtuvan metsästyskulttuurin säilyminen sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

41 §

Poikkeusluvut

Suomen riistakeskus voi myöntää luvan poiketa 37 ja 38 §:n sekä 50 §:n 2 momentin mukaisesta rauhoituksesta, kiellosta tai rajoituksesta 41 a–41 c §:ssä säädetyin edellytyksin. Lupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat hoitosuunnitelmat, ~~joiden toimenpiteillä otetaan huomioon luontotyyppien sekä luonnonvaraisen elämistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) 2 artikla~~joilla voidaan tukea 41 a–41 c §:ssä säädettyjen poikkeuslupien edellytysten täyttymisen osoittamista.

Poikkeuslupien ja 41 a §:n 4 momentissa tarkoitetun alueellisen kiintiön nojalla pyydettävän saaliin vuotuista määrää voidaan rajoittaa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja tai poikkeusluvan myöntämisperustetta rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä **kannanhoito**alueesta, jota rajoitus koskee. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 41 a §:n 3 momentissa tarkoitetun poikkeusluvan päämäärästä ja **kannanhoito**alueesta, jota päämäärää koskee. ~~sekä poikkeuksen kohteena olevan lajin suotuisan suojelutason viitearvosta.~~

41 a §

Edellytykset eräiden riistaeläinlajien poikkeusluvalle

Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valiokoiden ja rajoitetusti ~~tiettyjen~~ yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi **määritellyn lukumäärän rajoissa.**

41 f §(Uusi)

Suotuisan suojelutason viitearvo

Sudelle, karhulle ja ilvekselle on määritettävä suotuisan suojelutason viitearvo. Viitearvo kuvaa populaatiokokoa, jolla kunkin lajin suotuisa suojelutaso olisi turvattu Suomessa pitkällä aikavälillä. Viitearvon lähtökohtana on pienin elinvoimainen populaatio.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 1

Edellä 1 momentissa tarkoitettu viitearvo määritellään siten, että pienimpään elinvoimaiseen populaatioon lisätään 10 prosentin varmuusmarginaali. Määrittelyssä tulee huomioida tavoite pitää kunkin suurpetolajin kielteiset sosioekonomiset vaikutukset mahdollisimman pieninä. Suden viitearvon määrittelyssä huomioidaan, että Suomessa on tarkasti kannanseurannassa oleva yksi populaatio, joka on välittömässä yhteydessä naapurimaiden susikantaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu viitearvo jaetaan kannanhoitoalueille kanta-arvioiden osoittamiin tiheyksiin perustuen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitettu viitearvo sekä 3 momentissa tarkoitettut kannanhoitoalueille jaetut määrät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.5.2025

Anne Kalmari kesä
Eerikki Viljanen kesä

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Esitys metsästyslain 41 §:n muuttamiseksi ei ole kannatettava, sillä se ei riittävällä tavalla huomioi luonnon monimuotoisuutta ja siinä korostuvat ainoastaan metsästystä tukevat näkökannat. Toimiva ja tarkoituksenmukainen suurpetopolitiikka voi toteutua vain, kun kaikki asiaan vaikuttavat tosiasiat huomioidaan tasapainoisesti ja kaikki olennaiset asiantuntijatahot osallistetaan asioiden valmisteluun.

Koko esityksen lähtökohta on EU-oikeuden kannalta ongelmallinen ja vaillinainen. Hallinto-oikeuksiin kaatuneiden suurpetoja koskevien poikkeuslupien keskeinen puute on ollut se, ettei metsästykselle ole lupia myönnettäessä voitu osoittaa EU:n luontodirektiivin mukaista, hyväksyttävää päämäärää. Nyt esityksessä esitetään, että maa- ja metsätalousministeriö voisi säätää metsästyksen päämäärästä. Lopulta on kuitenkin kyse siitä, että metsästykselle täytyy kyetä osoittamaan luontodirektiivin edellyttämä hyväksyttävä ja oikeudellisesti kestävä päämäärä, jotta metsästyksen voidaan ryhtyä ja direktiivin mukaisesta tiukasta suojelusta poiketa. Tätä EU-oikeudellista ulottuvuutta ei voida ohittaa ministeriön päätöksellä.

Kokonaisuutena emme pidä esityksen mukaista, maa- ja metsätalousministeriölle myönnettävää asetuksenantovaltuutusta hyväksyttävänä. Erityisen kriittisesti suhtaudumme ehdotukseen siitä, että lajien suotuisan suojelutason viitearvo määritettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Suotuisan suojelutason tulee perustua parhaaseen mahdolliseen tieteelliseen tietoon ja sitä ei tule määrittää poliittisesti. Viitearvon määrittely rauhoitettujen lajien metsästyksen annettavien poikkeuslupien pohjaksi on todella merkittävä lajien suojelua ja jopa kantojen säilymistä Suomessa ohjaava päätös, joten päätösvaltaa siitä ei pidä luovuttaa yksinomaan maa- ja metsätalousministeriölle.

Esitys jättää epäselväksi sen, miten ja millaisin ehdoin maa- ja metsätalousministeriö toteuttaisi suotuisan suojelun tason viitearvon määrittelyn. Viitearvo muodostaisi esityksen mukaan pohjan sille, kestäkö suurpetojen kanta metsästystä. On kuitenkin huomioitava, että pelkän yksilömäärän lisäksi suotuisan suojelutason arvioon tulee luontodirektiivin mukaisesti sisällyttää muitakin tekijöitä kuin yksittäinen arvio lukumäärästä. Esimerkiksi lajin elinympäristöjen kehitys tai geneettinen monimuotoisuus ja sen puute ovat tekijöitä, joiden tulee vaikuttaa suotuisan suojelutason arviointiin. Myös suotuisan suojelun taso on EU-oikeudellisesti määräytyvä asia, jota ei voida ohittaa ministeriön kansallisella asetuksella.

Kuten esimerkiksi korkein hallinto-oikeus on valiokunnalle toimittamassaan lausunnossa todennut, lakiesityksen 41 § 1 momentin viimeinen lause voi olla ongelmallinen luontodirektiivin sovellettavuuden näkökulmasta, sillä muotoilu "voidaan ottaa huomioon" jättää avoimeksi sen kysymyksen, miten kannanhoitosuunnitelmien asemaa tulee tulkita. Hoitosuunnitelmien osalta ongelmallista on myös se, että ne ovat toistaiseksi olleet keskenään hyvin erilaisia ja sisältäneet hyvin erilaisia vaatimuksia ja päämääriä.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 2

Yleisellä tasolla yksi esityksen keskeisistä ongelmista on se, että se ei pyri huomioimaan mitään muita suurpetopolitiikan keinoja esimerkiksi vahinkojen ennaltaehkäisyssä kuin suurpetojen metsästyksen. Sekä sosiaalisen kantokyvyn että luonnon monimuotoisuuden kannalta aivan keskeistä olisi huomioida myös muut keinot tappamisen rinnalla. Suomessa on tehty ansiokasta työtä, jossa on selvitetty sekä vahinkojen ennaltaehkäisyä että ihmisen ja suurpetojen rinnakkaiselon helpottamista monilla eri keinoilla. Kun keskustelu ja muutokset petopolitiikassa keskittyvät vain metsästyksen, muut keinot jäävät sivuosaan.

Yhdymme näkemykseen, että haittoja ja vaaraa aiheuttavat suurpedot on tarvittaessa voitava tappaa kohdennetusti, mutta siinä tärkeä työkalu ovat nimenomaan vahinko- ja turvallisuusperusteiset poikkeusluvut. Muistutamme, että laki antaa jo nykyisellään perusteet ihmiselle vaaraa aiheuttavien suurpetoyksilöiden tappamiseen ja hallitus on jo helpottanut näiden lupien saamista.

Esityksen perusteluissa todetaan, että “kasvavan kannan aiheuttamia sosiaalisia, taloudellisia tai ekologisia ongelmia” ei voida hallita vain poikkeusluvilla vaan tarvitaan laajempaa kannanhoidollista metsästyksiä. Tätä väitettä ei laajemmin perustella. On tärkeää huomata, että yksikään suurpedoista ei aiheuta ekologisia ongelmia. Päinvastoin, ne kuuluvat Suomen luontoon ja niillä on ekosysteemeissään korvaamaton ekologinen rooli. Niiden poissaolo aiheuttaisi moninaisia ekologisia ongelmia.

Pidämme erittäin ongelmallisena sitä, että hallituksen esityksen valmistelussa ei ole tasapuolisesti osallistettu kaikkia asiantuntijatahoja, vaan luonnonsuojelu- ja eläinsuojelutahot on suljettu valmistelusta ulos. Suurpetojen kannanhoidosuunnitelmien osalta on tärkeää, että tulevaisuudessa kaikki asiantuntijatahot osallistetaan suunnitelmien laadintaan.

Pidämme myös moitittavana sitä, että hallituksen kiireellä annettuun esitykseen ei ole sisällytetty yksityiskohtaisia perusteluita muutettavien lainkohtien osalta. Säännöskohtaiset perustelut ovat erittäin merkittävässä asemassa lain tulkinnassa ja soveltamisessa.

Susi

Suden osalta esityksen keskeinen tavoite suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamisesta on erittäin ongelmallinen johtuen siitä, että suden kanta ei Suomessa ole suotuisalla suojelun tasolla. Luonnonvarakeskuksen tekemä viitearvon määrittelytyö osoittaa, että suden suotuisa suojelutaso Suomessa olisi vähintään noin 500 yksilöä. Viimeisin arvio Suomen susikannan koosta on noin 300 yksilöä.

Laajamittainen, ei-vahinko- tai vaaraperusteinen metsästys vaarantaisi suden kannan. Lisääntyvän metsästyksen ilmeisenä riskinä on Suomen susikannan romahtaminen. Poroahoitoalueella, jossa susia saa metsästä, niitä ei käytännössä ole. Susiin kohdistuu Suomessa myös merkittävää salametsästystä, joka osaltaan on jarruttanut kannan kasvua. Aiemmat esimerkit kannanhoidollisesta metsästyksestä ovat osoittaneet, että lupiin perustuvan metsästyksen lisääminen ei ole lopettanut salametsästystä, vaan molempia tapahtuu samaan aikaan.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 2

Susi on suurpeto, joka kuuluu osaksi Suomen luontoa, ja tämän tulee olla kaiken sutta koskevan päätöksenteon pohja. Päätöksiä, jotka vaarantavat suden selviämisen Suomen luonnossa, ei tule tehdä.

Suotuisa suojelutaso on keskeinen luontodirektiivin lajeja koskeva vaatimus. Tämä koskee myös liitteen V lajeja. Mikäli suden liitesiiro EU:n päätöksenteossa etenee, vaatimus suotuisan suojelutason turvaamisesta säilyy edelleen, vaikka susi olisi liitteen V alainen laji koko Suomen alueella.

Muut kuin metsästyksen perustuvat, yhteiseloä edistävät ja vahinkoja ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat erityisen tärkeitä suden osalta. Euroopassa tehtyjen, susien kohdennettua lopettamista tarkastelevien tutkimusten pohjalta ei ole kyetty vetämään aukottomia johtopäätöksiä kohdennettuna lopettamisen hyödyistä. Tutkimusten perusteella näyttää kuitenkin vahvasti siltä, että ei-kohdennettu lopettaminen eli metsästys ei vähennä susien aiheuttamia karjavahinkoja. Ennaltaehkäiseviä toimia on pidetty metsästystä tehokkaampana keinona vähentää susien aiheuttamia kotieläinvahinkoja. Joka tapauksessa susien lopettaminen ratkaisee konfliktin useimmiten vain väliaikaisesti, ellei susien metsästystä toteuteta luontodirektiivin vastaisesti niin intensiivisesti, että susitiheys vähenisi drastisesti laajoilla alueilla. Suomen nykyisellään pienen susikannan aiheuttamia taloudellisia tappioita ja sosiaalisen sietokyvyn paikallista ylittymistä tulee näistä syistä ehkäistä ensisijaisesti muilla keinoilla kuin metsästyksellä. Suden osalta metsästysnäkökulma on kuitenkin erittäin korostunut, myös tässä esityksessä.

Suden osalta alueellinen tai kiintiöpohjainen metsästys, jossa metsästystä ei kohdisteta haittaa aiheuttaviin yksilöihin, voi pahimmillaan lisätä ongelmia, mikäli susilaumat hajoavat ja hajonneiden laumojen yksilöt hakeutuvat herkemmin lähelle ihmisasutusta.

Ilves

Ilveksen osalta pidämme erittäin valitettavana ja ongelmallisena sitä, että ilves niputetaan haittoja ja sosiaalista hyväksyttävyyttä arvioitaessa yhteen suden ja karhun kanssa. Tutkitusti suomalaisten sietokyky ilvestä kohtaan on hyvä ja kasvanut viime vuosina. Ilveksen vuosittain aiheuttamat haitat ovat myös yksilömäärään suhteutettuna varsin pieniä.

Ilveksen kannanhoidollisen metsästyksen perustelut ovat riittämättömät ja ohuet, sillä ne nojautuvat esityksessä ainoastaan teoreettiseen ajatukseen siitä, että ilveskanta aiheuttaa kasvaessaan mahdollisesti samanlaisia ongelmia kuin karhukanta. Koska ilveksen aiheuttamat haitat ovat edellä kuvatusti matalia ja sosiaalinen hyväksyttävyys on korkeaa, perusteluita tällaiselle skenaariolle on vaikea nähdä.

Lakialoite 19/2024 vp

Salametsästys on merkittävä ongelma Suomen suurpetopolitiikan kannalta. Salametsästys vaikeuttaa luotettavien kanta-arvioiden tekemistä ja osaltaan vaarantaa luonnon monimuotoisuuden suojelun. Etenkin suteen kohdistuva salametsästys on suden suotuisan suojelutason täyttymisen kannalta erittäin ongelmallista.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 2

Siksi pidämme perusteltuna, että salametsästyksen sääntelyyn saadaan lisää keinoja. Salametsästystä esiintyy myös samanaikaisesti laillisen, poikkeusluvilla tapahtuvan metsästyksen kanssa, jolloin tosiasiallinen, kannan säilyvyyteen tähtäävien kannanhoidollisten poikkeuslupien määrä ylittyy.

Kannatamme siksi esitystä siitä, että paljastunut salametsästys vaikuttaisi alueellisesti myönnettäviin poikkeuslupiin. Alueella, jolla todistettavasti tapahtuu salametsästystä, ei tulisi voida samaan aikaan harjoittaa poikkeuslupien perusteella harjoitettavaa, 41 a § 3 momentin mukaista metsästystä sen lajin osalta, johon salametsästys on kohdistunut. Ehdotamme, että lakiehdotus hyväksytään muutettuna tavalla, joka toteuttaa lakialoitteen LA 19/2024 vp tavoitteet.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotus

Laki

metsätyslain 41 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsätyslain (615/1993) 41 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 159/2011, seuraavasti:

~~41 §~~

Poikkeusluvut

~~Suomen riistakeskus voi myöntää luvan poiketa 37 ja 38 §:n sekä 50 §:n 2 momentin mukaisesta rauhoituksesta, kiellosta tai rajoituksesta 41 a–41 c §:ssä säädettyin edellytyksin. Lupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat hoitosuunnitelmat, joiden toimenpiteillä otetaan huomioon luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) 2 artikla.~~

~~Poikkeuslupien ja 41 a §:n 4 momentissa tarkoitettun alueellisen kiintiön nojalla pyydetävän saaliin vuotuista määrää voidaan rajoittaa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja tai poikkeusluvan myöntämisperustetta rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä kannanhoitoalueesta, jota rajoitus koskee. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella~~

**Valiokunnan mietintö MmVM 1/2025 vp
Vastalause 2**

~~voidaan antaa tarkempia säännöksiä 41 a §:n 3 momentissa tarkoitetun poikkeusluvan päämäärästä ja kannanhoitoalueesta, jota päämäärä koskee, sekä poikkeuksen kohteena olevan lajin suotuisan suojelutason viitearvosta.~~

41 a §

Edellytykset eräiden riistaeläinlajien poikkeusluvalla

Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvoituissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi. Suden, karhun ja ilveksen osalta poikkeuslupia ei voida myöntää sellaisen riistanhoitoyhdistyksen alueelle, jolla on todistetusti vailla pyyntilupaa metsästetty sutta, karhua tai ilvestä. Rajoituksen kesto on vähintään 12 kuukautta ja pisimmillään 3 vuotta. Rajoituksesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Rajoitus koskee ainoastaan sitä riistaeläintä, jonka laitonta pyyntiä alueella on tapahtunut. Alueelle jo myönnetty lupa tulee peruuttaa tilanteessa, jossa alueella todistetusti tapahtuu suden, karhun tai ilveksen luvaton pyyntiä. Myönnetty lupa tulee peruuttaa myös luvattoman pyynnin tutkinnan ajaksi. Rajoituksen säätämiseen sovelletaan lisäksi, mitä 38 §:n 4 momentissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 9.5.2025

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas